

Jezus staat op tegen de werkelijkheid

Ledevaartkerk Chaam, Witte Donderdag, 14 april 2022

Ds. Sara Dondorp

1e Schriftlezing: Jeremia 31: 31-34

2e Schriftlezing: Johannes 13:1-15

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

Jezus is opgestaan. Daar begint het mee vandaag. Nee, het is nog niet Pasen, Jezus is nog niet opgestaan uit de doden. Hij staat op tijdens de maaltijd. Zo staat het er. Jezus staat op om in actie te komen tegen de werkelijkheid. Niet voorafgaand aan de maaltijd, om op het meest gepaste moment het werk van de slaven op zich te nemen. Nee, Jezus staat op tijdens de maaltijd, als iedereen zit te eten, met naar ik aanneem gewassen voeten. Alles is net even anders dan het op 't eerste gezicht lijkt.

Het is kort voor het Pesachfeest. De maaltijd die Jezus hier met zijn vrienden houdt, is in het Johannesevangelie dus géén Pesachviering. Kort voor het Pesachfeest beseft Jezus dat zijn tijd gekomen is. Zijn tijd om uit de wereld, uit de wereldorde uit te gaan en over te gaan naar de Vader. De weg die Jezus zal gaan, de weg die wij deze dagen herdenken, is een weg vanuit onze bekende wereldorde naar Gods orde. Misschien zou je het zo op kunnen vatten. Vanuit een wereldorde van macht, hiërarchie en vaak ook geweld - helaas is dat wat wij momenteel dagelijks op het nieuws zien - vanuit een wereldorde zoals we die al eeuwenlang kennen, naar een orde die misschien het best te omschrijven valt als liefde. Want de weg die Jezus gaat heeft te maken met liefde; zo staat het er: hij had de mensen lief met een liefde tot het uiterste. Of, wat minder zoet gezegd: hij was solidair met de mensen. Het gaat over solidariteit, loyaliteit, saamhorigheid, betrokkenheid. Een liefde waar wij allemaal naar verlangen, maar die in de praktijk in onze wereldorde vaak ontbreekt. Dat is denk ik wat Jezus beseft aan het begin van deze maaltijd. Vanuit een wereld waarin ruimte is voor liefdeloosheid, gaat hij de weg die bepaald is door liefde en solidariteit. Dat is het decor waarop zicht het verhaal gaat afspelen. Jezus' besef van de weg die hij gaat én zijn liefde voor de mensen.

In dat decor vindt een maaltijd plaats met diverse personen. Naast Jezus valt de schijnwerper op een tweede personage. Judas, die door de duivel is ingefluisterd. De duivel, dat is een doorelkaargooier, een verdraaiër. Degene die de werkelijkheid zo verdraait, dat goed slecht wordt en andersom. Iemand die de werkelijkheid op zo'n manier naar zijn hand zet, dat machtsverhoudingen niet veranderd zullen worden, die propageert dat de zwaksten de zwaarste lasten dragen, die om zijn doel te bereiken bereid is over lijken te gaan, die het blazen van misdadigers witwast. Dat soort van verdraaiing is wat de duivel met mensen doet. En helaas bestaan zulke mensen nog steeds. Ze spelen hun kwaadaardige rol in onze wereldorde.

Even terzijde: ik geloof niet in de duivel als persoon. Eerder in een optelsom van rampspoed, verkeerde keuzes, perverse belangen, slechte invloeden en dergelijke narigheid. En dat mensen daarin verstrikt kunnen raken.

Op het toneel dat de evangelist laat zien, staan ze even naast elkaar, twee uitersten. Jezus die gedreven wordt door liefde en solidariteit en Judas die in de macht van de duivel is geraakt. Op dat moment, als die twee uitersten naast elkaar staan, komt er beweging in het gezelschap. Jezus staat op. Hij staat op tégen de wereld waar Judas voor staat. Of laat ik het anders zeggen: Hij staat op tégen een wereld waarin Judas blootgesteld wordt aan machten die hem én anderen te gronde richten. Jezus staat op om te laten zien dat het anders kan. Hij staat op tegen de bittere werkelijkheid waarin wij leven.

Jezus staat op tégen de werkelijkheid. De werkelijkheid waarin een stad als Marioepol vrijwel volledig met de grond gelijk wordt gebombardeerd. De werkelijkheid waarin een priester uit een voorstad van Kiev met zijn mond vol tanden staat bij een vraag van zijn parochianen: hoe kunnen wij ooit nog onze vijand liefhebben? Menselijkerwijs gesproken kan daar toch geen liefde tegenop? Zelfs niet met fantasie of inlevingsvermogen? En toch... Als we niet blijven geloven in de weg van liefde, dan heeft de verdraaiier echt gewonnen. Jezus staat op en doet wat niemand verwacht. Hij gaat tegen de werkelijkheid in en doet wat onzinnig is. De maaltijd is al zo'n beetje afgelopen, en toch slaat hij een linnen doek om, doet water in een waskom en begint de voeten van de leerlingen te wassen. Je zou verwachten dat ze allemaal protesteren. Misschien doen ze dat ook en heeft Johannes het verhaal ingedikt. Dan staat het protest van Petrus voor het protest van allemaal. "Meester, wat doet u nu, dit slaat toch helemaal nergens op!" Het is inderdaad volslagen absurd. Jezus zet de werkelijkheid op z'n kop, ondersteboven. Een opstand tegen de werkelijkheid kunnen we dat noemen. En tegelijk een oproep om dat ook te doen. Een oproep om ons niet neer te leggen bij de bittere werkelijkheid. Een oproep om te blijven geloven in liefde en saamhorigheid. Sterker nog: een oproep om liefde en saamhorigheid te leven. Met elkaar, voor elkaar en samen voor God.

We vieren vandaag hoe Jezus met zijn leerlingen Pesach vierde. Hoe hij met hen brood brak en deelde en hen voordeed wat wij nog altijd doen: breken en delen. Doe dit tot mijn gedachtenis, zegt Jezus bij het avondmaal. Als teken van het nieuwe verbond. Het nieuwe verbond zoals de profeet Jeremia dat voor zich zag. En zoals Jezus dat zichtbaar en tastbaar maakte toen hij opstond, een linnen doek omsloeg en een waskom pakte. Als opstand tegen de werkelijkheid én als oproep aan ons om net als Jezus Gods werkelijkheid van liefde zichtbaar te maken. Dóór die andere, ellendige en donkere werkelijkheid heen. Want uiteindelijk overwint het Licht van Gods werkelijkheid.

Amen